

ARTICLE D'OPINIÓ

La cultura de l'esforç

Jordi Gual, membre del Consell Assessor del Centre Sector Públic-Sector Privat d'IESE Business School i professor de Economia.

Aquest article es va publicar el 21 de juliol de 2008 a *Avui*.

Molts observadors de la realitat social catalana es fan darrerament la mateixa pregunta: com podem explicar el gradual però inexorable deteriorament de la cultura de l'esforç a casa nostra? Sembla que, com en d'altres països de l'Europa Occidental, el creixent nivell de benestar del país comporta una tendència de les persones a esforçar-se menys, ja sigui en el treball o en l'estudi, i -el que és potser més greu- al fet que hi hagi un menor reconeixement social de l'esforç.

Tot i que el fenomen és resultat de canvis socials complexos que afecten els valors, hi ha alguns aspectes de la naturalesa de les relacions econòmiques i les motivacions de les persones que expliquen -almenys en part- aquesta tendència.

La primera explicació és que, amb la millora del nivell de vida, les persones gradualment donem més importància al present que al futur. Tendim cada cop més a cercar la gratificació immediata. Anys enrere, quan el present oferia ben poc, era natural que les persones estiguessin disposades a sacrificar-se, a bescanviar un present escàs per un futur que oferia nivells de benestar força més elevats. A mesura que la nostra societat s'ha anat enriquint, el present ha esdevingut tan bo que ens hem tornat més impacients. El futur no serà molt millor i el present ofereix tantes oportunitats que fa que no surti a compte renunciar al plaer immediat.

Una segona raó del declivi de la cultura de l'esforç es troba en la forma com està organitzada la nostra societat. L'esforç que porten a terme les persones és, en gran mesura, determinat per la seva percepció que després d'un sacrifici hi haurà una recompensa, un premi, o un reconeixement d'algun tipus. En el món actual, amb els canvis tecnològics accelerats, i la globalització de l'economia, algunes persones poden pensar que el seu futur és fora del seu control, i que per tant, tot s'hi val en termes de l'esforç en el lloc de treball o en la vida quotidiana.

Aquesta major incertesa, però, no s'ha d'acceptar resignadament, sinó que el que cal és reforçar en les nostres societats els mecanismes que vinculen esforç i resultats. Avançar cap a relacions socials i laborals en les quals domini la meritocràcia, on es potenciï la mobilitat social, de manera que les persones sàpiguen que el seu progrés no serà determinat per forces alienes o pel control dels cercles socials ja establerts, sinó que hi haurà espai per a l'avenç econòmic i social basat en el reconeixement de l'esforç.

Finalment, la pèrdua de vigència de la cultura de l'esforç també es deu al fet que en la societat actual no existeix una percepció clara que aquest esforç sigui necessari per garantir un futur de prosperitat. Aquest és un fenomen conegut en economia. Les noves generacions no valoren del tot el que han rebut, de la mateixa

manera que les persones, quan assolim un nivell econòmic superior, ràpidament ens hi acostumem i deixem d'apreciar l'haver-ho aconseguit. El major nivell de renda no dóna més felicitat, com han comprovat molts estudis empírics. És l'augment del nivell de renda el que ho fa, tot i que durant un temps curt.

El fet que no hi hagi prou consciència social que el nivell de benestar aconseguit ha estat el resultat de molts esforços, i no una conseqüència inevitable de l'esdevenir del món, té implicacions molt serioses. Les nostres societats no valoren el benestar actual, sinó la seva millora continuada i, per tant, la pau social i la sensació de progrés sols es mantindran si el nivell de vida continua augmentant. És a dir, les noves generacions no se sentiran satisfetes, amb la corresponent frustració social, si no viuen millor que els seus pares. Tanmateix, en un entorn econòmic globalitzat i competitiu com el d'avui, això serà molt difícil si no recuperem la cultura de l'esforç.